



LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE

Ny blankettlag om arbetstid

1997-98
1996-97

nr 14
FR nr 32

SAMMANFATTNING

Landskapsstyrelsens förslag

Landskapsstyrelsen föreslår att lagtinget som blankettlag antar rikets lag om arbetstid vad avser landskapets och kommunernas tjänstemän. Härigenom förenhetligas arbetstidsbestämmelserna för samtliga kategorier anställda i landskapet och kommunerna eftersom lagen redan tillämpas på dem som är anställda i ett privaträttsligt anställningsförhållande. Den föreslagna lagstiftningen grundar sig på ett EG-direktiv.

Utskottets förslag

Utskottet föreslår att lagförslaget antas, dock så att ändringar i rikslagstiftningen inte automatiskt skulle gälla i landskapet.

UTSKOTTETS SYNPUNKTER

Allmän motivering

Landskapsstyrelsen föreslår att rikets arbetstidslag från 1996 skall tillämpas i landskapet i fråga om landskapets och kommunernas tjänstemän. På grund av självstyrelselagens behörighetsfördelning är lagen redan tillämplig inom den privata sektorn i landskapet och dessutom i fråga om landskapets och kommunernas privaträttsligt anställda arbetstagare. Genom förslaget förenhetligas arbetstidsbestämmelserna för olika kategorier anställda inom landskapet och kommunerna.

Arbetstidslagen innehåller bl.a. en allmän definition på tid som räknas som arbetstid samt som s.k. mertids- och övertidsarbete. Mertidsarbete är ett nytt begrepp som innebär sådant arbete som utförs utöver den avtalade arbetstiden men som inte överskrider den ordinarie arbetstid som det stadgas om i lagen eller som det särskilt har avtalats om. Övertidsarbete är sådant arbete som utförs utöver ordinarie arbetstid. Lagen innehåller generella stadganden om dygnsvila och förenhetligade bestämmelser om vilotid per dygn och ledighet per vecka. Det maximala antalet övertidstimmar får nu vara 250 per år men därutöver kan under vissa förutsättningar tillåtas att arbetstagaren arbetar högst 80 timmar mertid.

Utskottet har erfarit att den föreslagna lagstiftningen för landskapets och kommunernas

tjänstemän inte innebär några stora förändringar i förhållande till den reglering av arbetstiderna som hittills funnits i tjänstekollektivavtal. Förslaget innebär dock bl.a. att det för läkarnas del nu ges lagbestämda regler om övertidsarbete. Utskottet har erfarit att förslaget till denna del kan få vissa konsekvenser i form av behov av tillfällig arbetskraft eller nya tjänster inom begränsade delar av verksamheten vid Ålands centralsjukhus. Kostnadsökningen torde dock bli begränsad eftersom övertidsersättningarna minskar i motsvarande grad.

I fråga om lagstiftningsbehörigheten delar utskottet landskapsstyrelsens syn att den föreslagna lagstiftningen är att hänföra till tjänstemannarätten som i fråga om landskapets och kommunernas tjänstemän enligt 18 § 2 och 4 punkten självstyrelselagen hör till landskapets behörighet.

Landskapsstyrelsen föreslår att arbetstidslagen antas enligt den sedvanliga modellen för s.k. blankettlagar, så att ändringar i rikslagen automatiskt blir gällande i landskapet från den tidpunkt de träder i kraft i riket. Enligt utskottets åsikt är arbetstidsreglerna för landskapets och kommunernas tjänstemän av sådan natur att det är ändamålsenligt att landskapsstyrelsen och lagtinget i varje enskilt fall får ta ställning till de ändringar som genomförs i rikslagstiftningen. Utskottet föreslår därför att framställningen ändras till denna del. Utskottet konstaterar dock samtidigt att arbetstidslagstiftningen numera grundar sig på EG:s direktiv. Landskapsstyrelsen och lagtinget kan vid behov samråda om eventuella kommande förslag till ändringar av direktivet. I det skede då direktivet skall implementeras i landskapslagstiftningen, genom en självständig lagstiftningsakt eller genom blankettlag, är ibland en snabb handläggning nödvändig.

Enligt lagförslagets 3 § skall landskapsstyrelsen handha de förvaltningsuppgifter som enligt arbetstidslagen ankommer på riksmyndigheter. I huvudsak är det fråga om sådana uppgifter som handhas av arbetarskyddsmyndigheterna. För att undvika den situationen att landskapsstyrelsen skulle bevilja tillstånd åt eller övervaka sig själv finns i förslagets 4 § förslag om vissa avvikelser från anmälnings-, tillstånds- eller dispensförfarandena. Bestämmelsen innebär dock att landskapsstyrelsen handhar tillstånds- och övervakningsuppgifter i förhållande till sådana landskapsmyndigheter som underlyder landskapsstyrelsen samt kommunerna. Utskottet ställer sig tveksamt till ändamålsenligheten av att landskapsstyrelsen, samtidigt som den är arbetsgivare och avtalspart, skall påföras uppgifter som i övrigt åligger arbetarskyddsmyndigheterna. Utskottet har också noterat att dispensektionen vid arbetarskyddsdistriktens arbetarskyddsnämnder, som enligt arbetstidslagen besluter i flera typer av ärenden, är ett partssammansatt organ där förutom arbetarskyddsmyndigheternas egna representanter också arbetsgivar- och arbetstagarintressena är företrädde. Förslaget innebär vidare att landskapsstyrelsens agerande i egenskap av arbetsgivare inte övervakas av någon

utomstående myndighet. Utskottet anser därför att landskapsstyrelsen noggrant bör följa konsekvenserna av lagförslagens 3 och 4 §§ och vid behov föreslå ändringar. Ifrågavarande uppgifter kan i så fall exempelvis påföras vederbörande riksmyndigheter genom överenskommelseförordning eller så kan särskilda motsvarande landskapsorgan inrättas.

Med hänvisning till det anförda och till de motiveringar som ingår i landskapsstyrelsens framställning föreslår utskottet att lagförslaget antas med av utskottet föreslagna ändringar.

Detaljmotivering

1 § Med hänvisning till de motiv som framgår av den allmänna motiveringen har utskottet efter omröstning (4-1) beslutat föreslå att den sista meningen i 2 mom. utgår. Förslaget innebär att ändringar i arbetstidslagen inte automatiskt blir gällande i landskapet. Beslutet har biträttas av ordföranden Wickström-Johansson, vice ordföranden Jansson samt ledamöterna Sirén och Söderholm.

3 § Med de synpunkter som framförs i allmänna motiveringen har utskottet beslutat omfatta förslaget till 3 §.

ÄRENDETS BEHANDLING

Lagtinget inbegärde den 17 september 1997 lagutskottets yttrande över framställningen.

Utskottet har i ärendet hört landskapsstyrelseledamöterna Bengt Häger och Gun Carlson, byråchefen Jörgen Erlund, lagberedningssekreteraren Anne Gustafsson, ordföranden Pekka Erämetsä och organisationssekreteraren Maj-Britt Lind från Akava-Åland r.f., ordföranden i Ålands lokalavdelning av Finlands läkarförbund Carl-Olof Pirttikangas, organisationschefen Tuula Mattsson från TCÅ samt byråsekreteraren Britt-Marie Lund från FOA-Å.

Ledamoten Sjöblom har fogat reservation till betänkandet.

I ärendets avgörande behandling deltog ordföranden Wickström-Johansson, vice ordföranden Jansson samt ledamöterna Sirén, Sjöblom och Söderholm.

UTSKOTTETS FÖRSLAG

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet

att lagtinget antar det i framställningen
ingående lagförslaget i följande lydelse:

LANDSKAPSLAG
om tillämpning i landskapet Åland av arbetstidslagen

I enlighet med lagtingets beslut stadgas (*uteslutning*):

1 §

Tillämpning i landskapet av arbetstidslagen

Arbetstidslagen (*uteslutning*) den 9 augusti 1996 (FFS 605/1996) skall i landskapet tillämpas på landskapets och kommunernas tjänstemän med de avvikelser som följer av denna lag.

Den i 1 mom. nämnda lagen skall tillämpas i landskapet sådan den lyder när denna lag träder i kraft. (*Uteslutning*).

2 §

Tillämpningsområde

Vad i arbetstidslagen föreskrivs om arbetsgivarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall i landskapet tillämpas på landskapsstyrelsen, kommunala avtalsdelegationen samt *ett* affärsverks styrelse, om det i lag bestämts att styrelsen skall företräda landskapet som förhandlings- och avtalspart i tjänstekollektivavtal.

Vad i arbetstidslagen föreskrivs om arbetstagarföreningar vars verksamhetsområde omfattar hela landet skall i landskapet gälla *sådana registrerade föreningar* till vars egentliga ändamål hör att bevaka tjänstemännens intressen och *vilka* är part i tjänstekollektivavtal.

3-5 §§

(Lika som i framställningen).

(Ikraftträdelsebestämmelsen lika som i framställningen)

Mariehamn den 8 januari 1998

Ordförande

Lotta Wickström-Johansson

Sekreterare

Lars Ingmar Johansson

Reservation

Undertecknad har en annan åsikt än lagutskottets majoritet och reserverar mig mot utskottets beslut.

Utskottet anser att arbetstidsreglerna för landskapets och kommunernas tjänstemän är av "sådan natur" att det är mer ändamålsenligt att landskapsstyrelsen och lagtinget i varje enskild ändring av rikslagen skall ta ställning till om ändringarna skall bli gällande på Åland. Landskapsstyrelsen föreslår med vissa undantag att arbetstidslagen antas som en s.k. blankettlag och att ändringar i rikslagen skall bli gällande i landskapet från den tidpunkt de träder i kraft i riket. Jag stöder landskapsstyrelsens förslag eftersom avsikten är att tjänstemännens och arbetstagarnas anställningsförhållande skall närma sig varandra och så långt det är möjligt omfattas av samma arbetstidsbestämmelser. Om arbetstidslagen ändras i riket tillämpas de nya bestämmelserna på de privaträttsligt anställda i landskapet oberoende om man gör som landskapsstyrelsen föreslår eller om man följer lagutskottets förslag. Enligt utskottets förslag kan en situation uppstå som innebär att för tjänstemän i landskapet och kommunerna gäller arbetstidsbestämmelser som upphävs eller ändrats i rikslagen. Detta leder till att skillnader mellan privaträttsligt anställda och tjänstemän ökar vilket direkt motverkar lagstiftningens syfte.

Vidare tillstyrker utskottets majoritet att landskapsstyrelsen skall handha de förvaltningsuppgifter som enligt rikslagen ankommer på riksmyndigheter. Jag anser att förvaltningsuppgifterna enligt detta lagförslag skall handhas av ett partssammansatt organ för att säkra de anställdas jämlika inflytande i arbetslivsfrågor.

De avvikelser från bestämmelserna i arbetstidslagen som föreslås i 4 § 1 och 2 punkten är bestämmelser som berör arbetarskyddet. Landskapsstyrelsen är dels arbetsgivare och avtalspart dels tillstånds- och övervakningsmyndighet åt sig själv när det gäller landskapsmyndigheter som underlyder landskapsstyrelsen medan tillstånd och övervakning inte överhuvudtaget anses behövas när landskapsstyrelsen företräder landskapet. Landskapsstyrelsens förslag är ensidigt och följer inte vedertagen lagstiftning och praxis på arbetslivsområdet.

Med hänvisning till det anförda föreslår jag

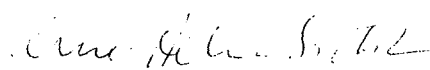
att 1 § i framställningen måtte godkännas i enlighet med landskapsstyrelsens förslag och

att 3 § erhåller följande lydelse:

3 §

De förvaltningsuppgifter som enligt arbetstidslagen ankommer på riksmyndigheter skall i landskapet handhas av *ett partssammansatt organ som består av representanter för arbetsgivarna och registrerade arbetstagarföreningar.*

Mariehamn den 13 januari 1998


Anne-Helena Sjöblom